

RICART, GRAVADOR DE SEGELLS

Josep Ferrer Serra

Resum:

Enric C. Ricart, l'extraordinari artista del gravat, realitzà xilografies per a segells de correus de la República Espanyola l'any 1938, els quals no arribaren a circular. Es dona a conèixer aquest fet i s'apunta la causa per la qual Ricart no guardà les proves d'assaig.

Mots clau:

E.C. Ricart, gravat, xilografia, segells de correus, Correu aeri, Oliva de Vilanova.

El propòsit del present article és fer esment d'una vessant xilogràfica d'Enric-Cristòfol Ricart no coneguda: la de gravador de segells de correus.

Les causes d'aquest desconeixement són dues. La primera és que els segells de correus gravats per Ricart no arribaren mai a circular, restant només com a proves d'impremta en varis colors. L'altra, és que en els Albums de les proves d'assaig del propi Ricart, conservats a la Biblioteca-Museu Balaguer, no hi ha cap gravat per il·lustrar un segell.

Retrocedint al novembre de 1938, la revista "España y América" anunciava la immediata aparició dels cinc primers valors d'una àmplia sèrie de segells per Correu Aeri, aprovada pel Govern de la República. Els valors previstos en principi eren 25 i 50 ctms., 1,50, 2 i 5 ptes. amb un tiratge de 50.000 exemplars de cada¹. D'aquests, en realitat solament se n'arribaren a imprimir dos, el 2 i 5 ptes. Foren impresos al taller Oliva de Vilanova de Barcelona². No arribaren a circular tot i estar totalment enllestits. El tres valors més baixos, 25 i 50 ctms. i 1,50 ptes., no van arribar a imprimir-se, tot i que es coneixen diversos projectes, representant un pegassus o bé una ala, que foren rebutjats per les autoritats³.

Tres valors no esmentats en principi per la revista, el 3, 4 i 10 ptes., foren també previstos. El 10 ptes. arribà a ser imprès per la "Fàbrica de Moneda y Timbre", de Madrid⁴, però tampoc circulà. El 3 i 4 ptes., dissenyats en principi en negre i de 91 X 54 mm, no foren ni emesos ni impresos⁵, però mereixen un punt i a part per ser el motiu d'aquestes línies.

El fet que els valors 3 i 4 ptes. no arribessin a ser impresos no vol dir que no haguessin passat per la impremta. Amb els dissenys originals es van fer diverses proves. Moltes van ser estripades i llançades, però unes poques s'han conservat i permeten conèixer les il·lustracions que aquests projectes tenien destinades. En el "Manual de las Emisiones de los sellos de España. Años 1931/39", de Martínez-Pinna, es troben reproduïdes proves del 3 i del 4 ptes⁶. Són clarament dos gravats a la fusta que per estil i iconografia demanen ser de Ricart.

Reembres, núm. 2. Any 1993. Pàgs. 15-17.

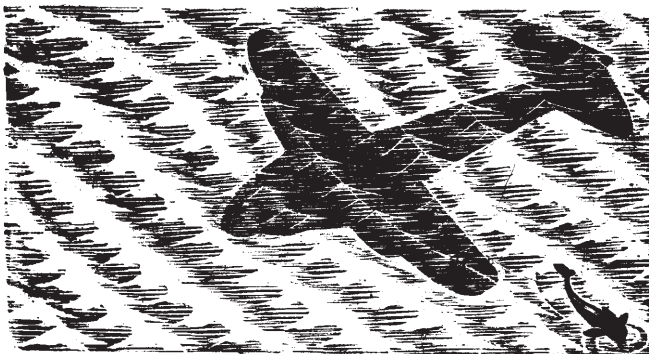
El valor més baix mostra un avió en vol sobre el mar reflectint l'ombra damunt les ones. És bastant senzill, i potser per això el segell ricartià es nota poc. En canvi, el 4 ptes., presidit també per un avió, mostra bona part de la iconografia tan cara a Ricart, el veler, el núvols, l'atzavara, el mar, les orenetes; fins i tot, les lletres el delaten. Observant tots els detalls d'aquests dissenys, es presenta gairebé d'immediat la hipòtesi de l'autoria de Ricart. Amb la hipòtesi, però, no n'hi ha prou, cal verificar-la, i així es va fer.

Les primeres recerques en aquest sentit foren bastant infructuoses, però no del tot. En la correspondència que Ricart guardà dels germans Oliva no es trobà cap referència a projecte, encàrrec o tramesa de segells. En els àlbums de les proves d'assaig tampoc es trobaren les corresponents estampacions, però sí un gravat posterior, concretament de l'any 1942, molt revelador.

Es tracta de la prova d'assaig d'un gravat fet per l'obra "Mallorca" de Luis Díez del Corral que edità Editorial Juventud⁷.

La idea d'aquest gravat parteix molt clarament del valor 3 ptes. No hi ha avió, però sí l'ombra per damunt les ones del mar, i és idèntica, només que ampliada i

canviada de direcció. Si bé això significà un pas endavant, sobretot tenint en compte que aquest aprofitament d'idees era força corrent en Ricart, mancava quelcom més definitiu.

A la confirmació s'arribà, no sense esforç, mercès a documentació originada pel propi Ricart, en concret una carta adreçada a Ràfols i uns quants passatges de la Kodak VI⁸. En la carta, datada el 6 de setembre de 1938, es llegeix textualment: “Acabo d'acabar dos segells xilogràfics de correu aeri que reproduirà la casa Oliva”⁹. En la Kodak VI són quatre les anotacions localitzades:

- El 16-VIII-1938: “Tramès a Oliva de Vilanova 7 projectes de segells d'aviació...”.
- L'1-IX-1938: “Als Oliva dos gravats segells aviació”.
- El 8-IX-1938: “A D. Oliva (segells d'aviació)”.
- El 12-I-1939: “A Demetri Oliva (rebut segells c. aeri)”.

Dissortadament aquestes notícies són molt breus i no fan cap descripció dels segells, però garanteixen suficientment que Ricart realitzà gravats per segells de correus i que és l'autor de les proves esmentades al principi i que han estat l'origen de la investigació.

Per acabar, resta oferir una possible explicació al fet que aquests gravats de segells no es trobin com a proves d'assaig en els àlbums de proves del propi Ricart. En els segells s'hi llegeix en lletres grosses, a més del valor i de “Correo aéreo”, “República Española”, llegenda aquesta última que no podia tenir a casa seva l'any 1939, encara que fos en un àlbum, per raons polítiques ben òbvies.

Gravat de Ricart que permet comparar el tipus de lletra amb el del segell de 4 ptes.

Notes

- ¹ Martínez-Pinna, Alvaro: “Manual de las Emisiones de los sellos de España. Años 1931/39”. Ed. Edifil. Tomo II, pàg. 256.
- ² Ferrer Serra, Josep: “Vilanova a peu de segell”. Reembres, (1) 9/16 (1993). A propòsit d’aquest article, convé advertir d’una errada: a la pàgina 15, on es llegeix “...sobrevolant l’aqüeducte de Segòvia...”, ha de dir “...sobrevolant l’aqüeducte de Tarragona...”.
- ³ Op. cit. a 1, pàg. 256.
- ⁴ Id., pàg. 259.
- ⁵ Id., pàg. 257.
- ⁶ Id., pàg. 257. A més de reproduir els gravats originals, mostra modificacions fetes per Oliva de Vilanova, com per exemple, l’afegitó de lletres i xifres a l’avió a tall de matrícula.
- ⁷ Biblioteca-Museu Balaguer. Album de proves d’assaig I, pàg. 162.
- ⁸ Les Kodak es troben a la Biblioteca-Museu Balaguer.
- ⁹ La correspondència de Ricart a Ràfols es troba a la Biblioteca de Catalunya. A l’arxiu Orriols es troba reprografiada.